

INFORMATIENOTITIE

AAN	Raadsleden
VAN	College van Burgemeester en Wethouders
ONDERWERP	Deelname experiment gesloten coffeeshopketen
DATUM	28 mei 2019
BIJLAGE	Spelregels experiment gesloten coffeeshopketen – GEM - 1945376/ 20490
REGISTRATIENUMMER	GEM - 1945376 / 20453

In deze informatienotitie wilt het college van B&W u op de hoogte brengen van (potentiële deelname aan) het experiment gesloten coffeeshopketen. Het college is voornemens de gemeente Culemborg op te geven voor deelname aan het experiment (met voorbehoud van enkele openstaande vragen aan het Ministerie). Van u wordt gevraagd om aan te geven of u principiële bezwaren heeft of nog zaken wilt meegeven.

Aanleiding

Er zijn 103 gemeenten waar coffeeshops worden gedoogd. Dit gedoogbeleid houdt in dat, mits coffeeshops zich houden aan de criteria die zijn opgenomen in de Aanwijzing Opiumwet van het College van procureurs-generaal (Stcrt. 2015, 5391) en de eventuele gestelde lokale eisen, de verkoop van hennep via coffeeshops aan consumenten wordt gedoogd. De productie en handel van hennep wordt echter niet gedoogd. Met name het lokale bestuur heeft aangegeven dat de inrichting van de huidige coffeeshopketen – met een gedoogde verkoop en een niet gedoogde inkoop – problemen oplevert voor de openbare orde en veiligheid, de volksgezondheid en het tegengaan van ondermijnende criminaliteit.

Experiment gesloten coffeeshopketen

In het regeerakkoord 'Vertrouwen In de Toekomst van oktober 2017 is besloten dat in 6 tot 10 (middel)grote gemeenten een experiment wordt gerealiseerd met een gesloten coffeeshopketen. In de deelnemende gemeenten zal het mogelijk zijn om in al de aanwezige coffeeshops legaal geproduceerde hennep te (ver)kopen. Deze hennep moet gecontroleerd zijn op kwaliteit, waarbij tevens op de verpakking komt te staan wat de precieze ingrediënten zijn. De hennep wordt geproduceerd door ten hoogste tien telers. Deze telers worden hiervoor door de ministers aangewezen (en hoeven zich niet te vestigen in de gemeenten die deelnemen aan het experiment). Coffeeshops in de gemeenten die meedoen aan het experiment mogen alleen de door de aangewezen telers legaal geproduceerde hennep verkopen. En telers die meedoen mogen alleen aan die coffeeshops verkopen.

Het doel van het experiment is om te bezien of en hoe op kwaliteit gecontroleerde hennep gedecriminaliseerd aan de coffeeshop toegeleverd kan worden (gesloten coffeeshopketen) en wat de effecten hier van zijn. Als het experiment slaagt (precieze definities hiervan zijn nog niet duidelijk), zal dit beleid landelijk worden ingevoerd. Voor meer informatie over onder andere de fasen van het experiment: zie de bijgevoegde spelregels.

Veranderingen in de werkwijze van de coffeeshops in de deelnemende gemeenten

Alle coffeeshops in een deelnemende gemeente moeten zich aan aanvullende nieuwe regels houden. Zo mag de coffeeshop alleen nog producten verkopen die worden geleverd door de door de overheid aangewezen tien telers. Coffeeshops mogen hun handelsvoorraad (van maximaal één week) niet buiten de coffeeshop bewaren. Coffeeshops mogen wel een bestelling (en dus een voorraad) bij een aangewezen teler hebben. Ook wordt een systeem ontwikkeld waarmee coffeeshops hun voorraad (binnenkomende en verkochte hennep) bij moeten houden. Op deze manier kan gecontroleerd worden of de voorraden kloppen en er alleen legale hennep in een coffeeshop aanwezig is.

Aan de coffeeshops worden ook eisen gesteld over preventie. De overheid vindt het belangrijk dat klanten van coffeeshops goed worden voorgelicht over het gebruik en de risico's van hennep. Daarom moeten coffeeshops voorlichtingsmateriaal over het gebruik van hennep hebben. Ook vindt de overheid het belangrijk dat klanten kunnen worden geïnformeerd over hulpverlening of zorg als ze dat nodig lijken te hebben. De verkoopmedewerkers in een coffeeshop moeten daarom een cursus gevolgd hebben om klanten op een goede wijze te kunnen informeren.

Veranderingen in de werkwijze van de deelnemende gemeenten

In het besluit experiment gesloten coffeeshopketen is beschreven over welke onderwerpen de burgemeester extra regels kan maken (die moeten gelden voor alle coffeeshops). Het gaat hierbij uitsluitend om:

- De locatie waar coffeeshops zijn toegestaan;
- De maximaal toegestane handelsvoorraad (verlagen);
- Het verbod om reclame te maken;
- Het voorkomen of verminderen van overlast;
- De openingstijden van coffeeshops;
- De aanwezigheid van het personeel in een coffeeshop;
- De inrichting van coffeeshops, waaronder de beveiliging;
- De opleiding van het personeel;
- De toepassing van het ingezetenen criterium, als het gaat om gemeenten die geen grensgemeenten zijn (in de grensgemeenten geldt dit criterium altijd).

Naast het aanpassen van de lokale regels, zal er ook (andere/ frequentere) controle hierop moeten worden ingeregeld. In de experimentele setting hoeft de politie niet meer te controleren. De volledige controle op de coffeeshops, zowel voor- als achterdeur, moet gebeuren door gemeentelijke toezichthouders, want tijdens de pilot is er sprake van legaal handelen en dus van regulier gemeentelijk toezicht. Het toezicht op de teelt en het vervoer gebeurt door de Inspectie van Justitie en Veiligheid (IJenV) en de NVWA. De wijze van afstemming en werkwijze tussen de verschillende

toezichthouders wordt in samenspraak met alle betrokken partijen vastgesteld en vastgelegd in een handhavingarrangement (onder coördinatie van de inspectie).

Als een deelnemende coffeeshop zich niet aan de regels van het experiment houdt, is de burgemeester op grond van artikel 10 van de wet bevoegd aan die coffeeshophouder een last onder bestuursdwang op te leggen. Toepassing van die bevoegdheid kan er in het uiterste geval toe leiden dat de coffeeshop (tijdelijk of definitief) wordt gesloten.

Voordelen deelname experiment

Het voornemen is om interesse te tonen in deelname van het experiment door de gemeente Culemborg. Zoals aan de experimenteerplanning te zien is, kan de eventuele doorvoering van legalisering (bij een geslaagd experiment) vanaf nu ongeveer 8 jaar gaan duren. Tot die tijd mogen gemeentes die niet meedoen aan het experiment hun beleid niet aanpassen naar een legale inkoop van hennep/gesloten coffeeshopketen. Voorkeur heeft het zo snel mogelijk bewerkstelligen van de gewenste situatie. Tevens is het überhaupt belangrijk dat het landelijke experiment uitgevoerd kan worden (waarbij Culemborg als pionier zou kunnen optreden). Vanuit zowel veiligheids- als gezondheidsoogpunt heeft het de voorkeur om te kiezen voor de experimentele situatie voor coffeeshops in plaats van het in stand houden van de illegale 'achterdeur'.

Veiligheidsaspecten

Het experiment is een welkome ontwikkeling voor de scheve situatie zoals deze nu is: het mogen toestaan van coffeeshops, terwijl de inkoop van hennep door hen strafbaar is. De huidige situatie zorgt er onder andere voor dat coffeeshops hun verkoopwaar illegaal moeten verkrijgen en dat er een stimulans is voor illegale hennepcultuur ten behoeve van de coffeeshops. Het is niet bevorderlijk als de gemeente stevig in zet op het tegengaan van ondermijning (waaronder het tegengaan van illegale hennepkwekerijen), terwijl een deel hiervan in de hand wordt gewerkt door de gedoogde verkoop hiervan door de coffeeshops. Illegale hennepkwekerijen zorgen daarnaast onder andere voor onveilige en overlast gevende situaties voor in-/omwonenden en illegale praktijken zoals diefstal van stroom en witwassen. Aangezien het een experiment betreft, zijn de uitkomsten nog niet duidelijk. De verwachting/hoop is uiteraard dat er door het uitsluitend afnemen van hennep bij aangewezen telers de illegale hennepcultuur afneemt.

Gezondheidsaspecten

De coffeeshophouders kunnen nu niet goed controleren op de kwaliteit van de hennep. In de nieuwe situatie zal dit wel het geval zijn. De NVWA zal de kwaliteit controleren. Op de verpakkingen moet de teler de ingrediënten benoemen, onder andere het percentage THC. Tot aan de verkoop aan de klant moeten de producten verpakt blijven. Zo is voor de klant en voor de coffeeshopwerknemer de inhoud van het product duidelijk (alsmede voor de controleurs). Een verkoop kan zo worden afgestemd aan de behoefte van een (onervaren) klant.

In de experimentele fase worden coffeeshops ook verplicht preventiemaatregelen (t.b.v. de gezondheid van de gebruikers) te nemen. Zo moet voorlichtingsmateriaal zichtbaar aanwezig zijn. De verkoopmedewerkers in een coffeeshop moeten een cursus gevolgd hebben om klanten op een goede wijze te kunnen informeren, onder andere over hulpverlening of zorg als ze dat nodig lijken te hebben. Dit alles duidt op een verbetering voor de gezondheid van gebruikers.

Risico's/ aandachtspunten

Financiële/ tijdsrelevante aspecten

Een eventuele deelname gaat wel veel ambtelijke tijd en handavingsinzet kosten. Er zal een financiële tegemoetkoming beschikbaar gesteld worden. Vanuit het Rijk is voor het experiment een budget van 2 miljoen euro per jaar beschikbaar. Hieruit moet het volledige experiment worden gefinancierd. Dit bedrag zal dus onder andere worden ingezet voor onderzoek, toezicht en handhaving en preventie maatregelen. Vanuit dit budget zal ook een deel beschikbaar worden gesteld aan de deelnemende gemeenten. Over de hoogte van deze bijdrage kan vóór het sluiten van de belangstellingsregistratie geen duidelijkheid worden gegeven.

De gemeente zal in ieder geval meer tijd en geld kwijt zijn aan toezicht. In de berekening bij het ontwerpbesluit is uitgegaan van 6 controlemomenten per jaar door de gemeentelijk toezichthouders (dit moet echter nog afgestemd worden met de overige deelnemende partijen). In dit geval zou de totale werklasteffecten voor het experiment gedurende 4 jaar worden geschat op €2.485.000 voor 10 deelnemende gemeenten met 10 coffeeshops. Voor de gemeente Culemborg met 2 coffeeshops zou dit neerkomen op €49.700,- gedurende 4 jaar. Ambtelijk moet worden ingeregeld hoe, door wie en wanneer de controles worden uitgevoerd. In de voorbereidende fase van het experiment - dat wil zeggen in de fase na inwerkingtreding van de wet en voorafgaand aan de start van de overgangsfase - hebben gemeenten de gelegenheid om de inrichting van het toezicht op de coffeeshophouders te organiseren.

Ook zullen in de voorbereidende fase gemeentelijke verordeningen en beleidsregels in overeenstemming moeten worden gebracht met de wet, dit besluit en de ministeriële regeling. Daarnaast zal er regelmatig contact moeten zijn met de deelnemende partijen, zoals het ministerie van Justitie en Veiligheid en de coffeeshops. Dit zal allemaal veel tijd in beslag nemen, voornamelijk maar niet uitsluitend in de beginperiode. Deelname aan het experiment zal veel van onze beperkte capaciteit vragen. De capaciteit die hierop ingezet zal worden, zal ten koste gaan van andere wensen.

Draagvlak coffeeshops

Alle coffeeshops in een gemeente moeten meedoen. Het is belangrijk om draagvlak te hebben van de coffeeshophouders. Wij bepalen de gewenste situatie/ het beleid en we kunnen de coffeeshops bestuurlijke maatregelen opleggen als zij zich niet aan de regels houden. Maar bij weinig draagvlak kan het veel tijd en energie gaan kosten en is de vraag of we dan alles op alles willen zetten om de stabiele situatie zoals deze nu is te veranderen.

In Culemborg zitten twee coffeeshops, te weten Catweazle en Jupiter. De gemeente heeft al met de Culemborgse coffeeshophouders gesproken over de mogelijke gevolgen van deelname aan het experiment. De coffeeshophouders gaven aan dat de situatie van legaal inkopen uiteraard mooi zou zijn. Maar zij gaven ook aan veel onzekerheden te zien en daarmee bedrijfsrisico's (o.a. het feit dat dit een tijdelijke situatie kan zijn waarbij er veel door hen geïnvesteerd wordt en als er weer terug moet worden gegaan naar de oude situatie, zij opnieuw moeten zoeken naar telers). Zij vragen zich vooral af of de gereguleerde gekweekte wiet qua prijs en kwaliteit concurrerend kan zijn. Het Ministerie heeft als eerste antwoord hierop gesteld dat de ministers alleen zullen besluiten tot het starten van de overgangsfase (en daarna de experimenteerfase) wanneer zij beoordelen dat de kwaliteit en diversiteit van de gereguleerd geteelde hennep voldoende is. Om dit te bepalen zullen zij te zijner tijd met de partijen die betrokken zijn bij het experiment in gesprek treden.

Toename straathandel

Wel is er kans op straathandel door illegale telers die eerst hun hennep aan de coffeeshops leverden.

Over bovenstaande punten kan het gesprek nog (verder) worden aangegaan met onder andere het Ministerie.

Vervolgstappen

Vervolprocedure experiment en selectie gemeenten

Bij interesse dient de burgemeester voor 10 juni een belangstellingsregistratie naar het Ministerie JenV te sturen. Als er in de Kamers een debat over dit onderwerp plaatsvindt na 10 juni, zal het tijdvak worden verlengd. Uit de geïnteresseerde gemeenten zullen maximaal 10 gemeenten worden geselecteerd. Dit selectieproces start na het aflopen van het tijdvak. De adviescommissie Experiment gesloten coffeeshopketen adviseert de ministers over de 6 tot 10 deelnemende gemeenten. Daarna besluiten de ministers welke gemeenten worden aangewezen. De commissie kan al gedurende de aanmeldperiode in gesprek gaan met gemeenten waarvan de burgemeester de interesse kenbaar heeft gemaakt. 6 weken na verstrijken van het tijdvak zullen de deelnemende gemeenten bekend worden gemaakt.

In gesprek met de gemeenteraad en Culemborg opgeven voor deelname aan het experiment

Het college vindt deelname aan het experiment in beginsel interessant. Wel is er ook een aantal vragen over onzekerheden: in het bijzonder de vraag hoeveel de deelnemende gemeenten financieel gecompenseerd worden vanuit het rijk. Er gaat namelijk veel tijd en geld in zitten om het experiment goed uit te voeren. Ook moet er nog goed stil worden gestaan bij de vraag hoe eventuele toenemende straathandel te voorkomen. In deze fase gaat het erom om belangstelling voor deelname kenbaar te maken. In de vervolgfase moet dan duidelijkheid over voorgaande vragen komen om op basis daarvan definitief een besluit over deelname te nemen.

Het college wil graag aan de raad voorleggen of er wensen en bedenkingen zijn met betrekking tot het tonen van belangstelling voor deelname aan dit experiment. Uw wensen en bedenkingen worden uiteraard betrokken om al dan niet onze belangstelling te tonen bij de minister van Justitie en Veiligheid. Wij gaan hier graag met u het gesprek over aan tijdens de commissievergadering op de raadsavond van 6 juni aanstaande.